

GİRİŞ

EDEBİYAT VE TOPLUM İLİŞKİSİ

- ✓ Bireyin duygu, düşünce ve edebiyatın konusunu oluşturur. Sosyal bir varlık olan insanın var olma alanı toplumdur ve insan; mensubu olduğu toplumun kültürel, sosyal ve siyasal özelliklerinden etkilenir.
- ✓ İnsanın duygu, düşünce ve hayalleri; toplumsal yaşamla gelişir, değişir, biçimlenir. Sanatçılar da bu insanlardan biri olarak mensubu olduğu toplumun özelliklerinden, yaşantısından, hayat felsefesinden etkilenir ve ister istemez bunu eserlerine yansıtır. Bir başka boyutuyla da sanatçı, isterse toplumsal bir olayı ya da konuyu eserine yansıtıp, özgün kurgusuyla onu şekillendirip okuyucusuna sunabilir. Bu açıdan bakıldığında edebiyat, toplumla iki şekilde ilişkilidir: Toplumdan etkilenmesi ve toplumu etkilemesi. Bundan dolayıdır ki edebiyatın konusunu hem birey hem de toplum oluşturur.
- ✓ Bir edebî eser; bireyde uyandırdığı estetik zevkle onun duygu, düşünce ve hayallerini etkiler, değiştirir, şekillendirir ve geliştirir. Bu gelişim, değişim ve şekillenme birey aracılığıyla topluma da yansır. Çünkü hisseden ve düşünen birey, toplumu olumlu yönde şekillendirmeye de çalışacaktır.
- ✓ Edebiyat, aynı zamanda topluma evrensel boyutta da katkı sağlar. Her toplumun kendine özgü yapısı vardır ve bu yapı, edebî eser aracılığıyla dünyada tanınır ve kabul görür. Sonuç olarak edebiyat, toplumdan ayrı düşünülemez. Her şeyden önce eseri ortaya koyan sanatçı, toplumun bir parçasıdır; tanık olduğu, etkilendiği olayları eserine konu edinebilir. Hatta bu tür eserler, sosyoloji bilimine kaynaklık ederken toplumun gelişimine katkı sağladığı gibi bireylerin bir topluma ait olma duygusunu da güçlendirir.

EDEBİYATIN SANAT AKIMLARIYLA İLİŞKİSİ

- ✓ Belli bir sanatçı topluluğunun, belli bir dönemde ortak dünya görüşü ve sanat anlayışı etrafında oluşturdukları sanat hareketine ve bu hareket doğrultusunda ortaya konan disipline denir. Sanat akımları, sanatçıların ortak anlayış çevresinde bir araya gelmelerini ve bu anlayışa bağlı pek çok eser vermelerini sağlar.
 - Sanat akımları; ortaya çıktıkları toplumun kültürel ve sosyal yapısından, yaşam felsefesinden ve yaşantısından izler taşır.
 - Sanat akımlarının başlangıcı ve bitiş tarihlerinde kesinlik yoktur.
 - Sanat akımları, birden çok sanat dalında etkili olabilir.
 - Sanatçılar, birden fazla sanat akımından etkilenebilir.
 - Bir eserde birden çok sanat akımının özelliklerine rastlanabilir.

Edebiyatın İlişkili Olduğu Başlıca Sanat Akımları

17. Yüzyıl	18. Yüzyıl	19. Yüzyıl	20. Yüzyıl
Klasisizm	Romantizm	Realizm	Ekspresyonizm
		Natüralizm	Kübizm
		Parnasizm	Fütürizm
		Sembolizm	Dadaizm
		Empresyonizm	Egzistansiyalizm
			Sürrealizm
			Modernizm
			Postmodernizm

I. Metin

Çocukluk günlerimdeydi. Savaş başlayalı üç yıl olmuştu. Babalarımız, ağabeylerimiz uzak cephelerde, Kursk ve Orel önlerinde savaşıyorlardı. Daha on beşine basmamış olan bizler ise kolhozda çalışıyorduk. Büyük erkeklerin harcı olan günlük ağır işler bizim zayıf omuzlarımıza yüklenmişti. İş, özellikle hasat mevsiminde çok zor olurdu. Haftalarca eve uğramaz, gecemiz, gündüzümüz tarlada, harmanda veya istasyona tahıl taşıdığımız yollarda geçerdi.

... Bizim iki aile çok eski zamandan beri komşu olarak yaşar. Ben, "Büyük Ev"de oturan ailedenim. İki ağabeyim var, ikisi de bekâr, ikisi de cephede ve uzun zamandır onlardan bir haber alamadık.

Evde yalnız annem ve kız kardeşim kalırdı.

Cengiz Aytmatov, *Cemile*

II. Metin

Göç

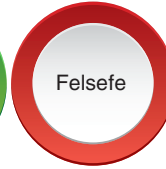
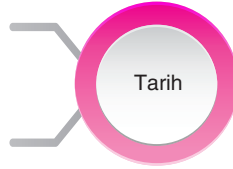
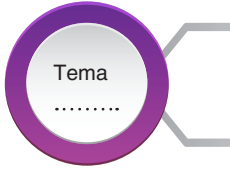
Göç oldu bir acıdan öbür acıya
oysa sağrısı kurumamıştı atımızın
daha dün sürüp gelmiştik buralara
bugün göründü yine yolların ucu
Devrildi kıl çadırlar seher vakti
usulca uyandırıldı çocuklar
ve kadınlar bohçası çözülmemiş
bir keder gibi düştüler yola
Turnalar gitti biz gittik
bitmedi peşimizdeki nal sesleri
nerde konaklasak tedirgindik
kuruyordu ırmaklar ve göller
Bir yangın gibi taşıyıp durduk
kederi ve acıyı göğsümüzde

Ahmet Telli

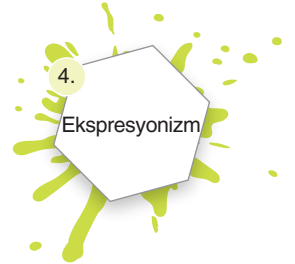
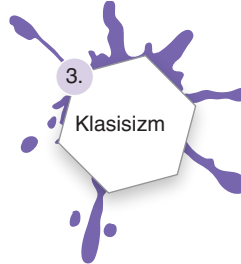
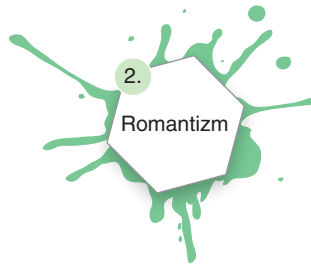
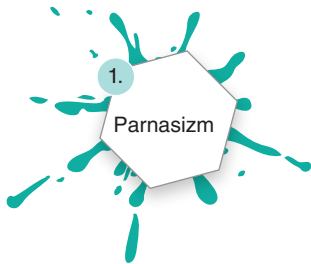
ETKİNLİK-1

- a. II. metnin temasını belirleyerek temanın aşağıda verilenlerden hangisiyle doğrudan ilişkili olduğunu ilgili kutucuğu boyayarak belirtiniz.

- b. I ve II. metinde anlatılan sosyal yaşantıya ilişkin çıkarımlarınızı yazınız.

- c. Aşağıda verilen sanat akımlarını ortaya çıkış zamanlarına uygun olarak sıralayınız.

.....

ÖRNEK-1

Her edebî akım; kendinden öncekine göre yeni bir kültürel, felsefi ve estetik perspektife sahiptir. Ancak bunu, geleneğin büsbütün reddi olarak görmemek gerekir. Unutulmamalıdır ki her yeni edebî akım, geleneğin yeni değerlerle zenginleştirilmesine hizmet eder. Her yeniye, eskiden hareketle varılır ve her yeni, eskinin üzerine bina edilir.

Bu parçadan edebî akımlarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Benzer ve farklı özelliklere sahip olabildiğine
- B) Sosyokültürel şartlara bağlı ortaya çıktığına
- C) Her yeni sanat çağının yeni bir akım gerektirdiğine
- D) Yetersizlik durumlarında, sanatsal ihtiyaçtan doğduğuna
- E) Etkili olma süresine bağlı olarak geleneğe dönüştüğüne

ÖRNEK-2

Sanat eserleri toplumsal ürünlerdir; içinde üretildikleri toplumun kültürünü, dinini, ahlakını, insana ve doğaya yaklaşımını form ve içeriklerinde yansıtır. Sanatçı toplumun dışında ve üstünde yaratıcı, bireysel bir deha değildir. O da bütün diğer bireyler gibi bir toplumda doğar, yaşar ve bu toplumun özelliklerini eserlerine aktarır. Sanat eserleriyle karşı karşıya gelen, onları değerlendiren, onlardan haz duyan kişiler de toplumsal öznelerdir. Bu nedenle estetik yargılar da toplumun kültüründen, felsefesinden, inançlarından, ekonomik ve politik ilgilerden, çıkarlarından bağımsız düşünülemez.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin toplumla ilişkisine değinilmemiştir?

- A) Estetik
- B) Sanat ehli
- C) Sanatsever
- D) Sanat akımları
- E) Sanat yapısı

Edebî Akımlar

Klasisizm (Kuralcılık)

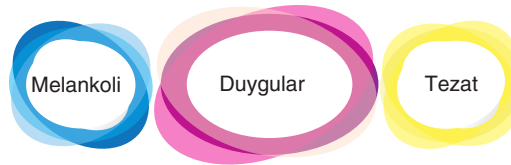

Temsilcileri: Racine, Moliere, Boileau, Fenelon, La Fontaine, Montaigne, La Bruyere, Madame de Lafayette, Şinasi, Ahmet Vefik Paşa...

- ✓ yy.ın ikinci yarısında Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- ✓ Ortaya çıkışında, merkezî otorite gücüne dayalı mutlak monarşi devri etkilidir.
- ✓ Edebiyatın kuralları olması gerektiği anlayışıyla, kuralları belirlemek için 1635 yılında Fransız Akademisi kurulmuş ve bu olay, akımın başlangıcı kabul edilmiştir.
- ✓ Klasisizmi benimseyenler, bir eserin güzelliğini akılcı olmasından alacağı düşüncesinden hareketle akıl ve sağduyuya önem vermişlerdir.
- ✓ Eserler, ahlaki bir amaç doğrultusunda oluşturulurken eserlerde akıl yoluyla aşırı tutkular kontrol altına alınmıştır.
- ✓ Klasisizmi benimseyen sanatçılar, eski Yunan ve Latin kaynaklarına yönelmişlerdir; bunda o dönem sanatçıları gibi yazma isteği etkilidir.
- ✓ Sanatçılar, "sanat için sanat" anlayışıyla eserler yazmışlardır.
- ✓ Sanatçılar eserlerinde kişiliklerini gizlemişlerdir.
- ✓ Soylu ve tanınmış kişilerin hayatı konu edilmiştir.
- ✓ Sanatçılar eserlerinde argoya, küfürlü ifadelerle yer vermemişler; soyluların kullandığı dili kullanmışlardır.

- ✓ Klasisizmde doğa kavramı, “insan doğası” (ruh hâli) anlamıyla kullanılmıştır. Eserlerde, kahramanların ruh hâli açıklanmaya çalışılmıştır.
- ✓ Klasisizmin doğa anlayışı; tiyatrodaki dekoru, diğer edebî metinlerde çevreyi önemsizleştirmiş, unutturmuştur.
- ✓ Klasisizmin etkisiyle tiyatrodaki geçerli olmuştur.
- ✓ Türk edebiyatında çok kısa süre etkili olan klasisizmin etkileri, Türk edebiyatının Batı’ya yöneldiği 19. yy.da, I. Dönem Tanzimat Edebiyatı’nda görülür.
- ✓ Klasisizmde tiyatroya, özellikle de Tragedya türüne, büyük önem verilmiştir.

Romantizm (Coşumculuk)

Temsilcileri: Shakespeare, Lord Byron, Rousseau, Schiller, Goethe, Victor Hugo, Edgar Allan Poe, Alexandre Dumas, Lamartine, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem (şiiirlerinde)...

- ✓ 18. yy.ın ikinci yarısında ortaya çıkmış özellikle Almanya, İngiltere ve Fransa’da etkili olmuştur.
- ✓ Klasisizme tepki olarak ortaya çıkmış ve onun kuralcılığını yıkmıştır.
- ✓ Klasisizmdeki akıl ve sağduyunun yerini romantizmde duygu ve hayaller almıştır.
- ✓ Klasisizmde üzerinde durulmayan din olgusu, romantizmde yeniden gündeme gelmiştir.
- ✓ Fransız İhtilali ile ortaya çıkan akımının etkisiyle konu olarak “millî tarih” işlenmiştir. Bunun dışında günlük hayat da edebiyatın konusu hâline gelmiştir.
- ✓ Toplumun her kesiminden insan, edebiyatın konusu olmuştur.
- ✓ Romantikler, “doğa”yı çevre olarak algıladıkları için eserlerindeki karakterleri yaşadıkları çevrede ele almışlardır.
- ✓ Romantikler, çevre betimlemelerini süs gibi kullanmışlardır.
- ✓ Romantikler, dünyada her şeyin bir karşısı olduğu düşüncesinden hareket etmişler ve sanatından yararlanmışlardır.
- ✓ Yazarlar, eserlerinde kişiliklerini gizlememişlerdir.
- ✓ Romantikler, tiyatrodaki üç birlik kuralını yıkmışlardır.
- ✓ Romantizmin etkisiyle tiyatrodaki türü ortaya çıkmıştır.
- ✓ Klasisizmle geçerliliğini yitiren lirik şiir, romantizmle yeniden değer kazanmıştır.
- ✓ Sanatçılar, eserlerde sade bir dil kullanmışlardır.

I. Metin

Meşhurdur: “Az tamah çok ziyan verir.” derler a,
İşte size güzel bir misali:

Vaktiyle bir adamın bir tavuğu varmış da

Her gün altın yumurtlamış hani;

Adam sanmış ki tavuğun içi altın dolu.

Zengin olayım diye boğazlamış tavuğu.

Gelgelelim ne altın bulmuş ne gümüş bulmuş;

Üstelik bir de tavuğun kendisinden olmuş.

Ne güzel bir ders açgözlülere!

Az mı gördük öylelerini eski zamanda?

Bir gece zengin olurlar da

Eldekenden olurlar yok yere!

La Fontaine, *Altın Yumurtlayan Tavuk*

II. Metin

...Bir gün Rakım Efendi'nin ahibbâsından bir matbaacı kendisine Fransızca bir kitap getirdi. Bunu Türkçeye tercüme ederse yirmi altın kadar verebileceğini arz eyledi. Kitap yüz elli, iki yüz büyücek sahifeli bir şey olduğundan Koca Rakım bunu bir haftada çırpma cesaretiyle kabul eyledi. Vakıa, bir hafta değil ama on iki günde kitabı bitirip götürdü. Matbaacı dahi yekten yirmi lirayı verdi.

Haydi bakalım bu parayı aldığı zaman şu Rakım Efendi'nin ne kadar sevinmiş olduğunu kim tahmin edebilir?

Nafile, kimse hesap edemez. Biçare Rakım, o zamana kadar bu miktar parayı Galata'da sarraf kutularından başka bir yerde görmemişti. Hele bir gün olup da kendisinin hem de çalışması karşılığı olarak bu miktar paraya sahip olabileceği olasılığını vakıa arzu eder idiyse de hiç hükmedemezdi.

Ne o? Şaştınız mı? Hey kardeşim hey! İçinizde Rakım hâlinde büyümüş olan varsa düşünsün, baksın; say-i dest olarak ilk kazandığı paraya ne kadar sevinmiştir, der-hatır etsin. “Bir adamın yirmi lirası olmaz mı?” diye düşünmek nâ-becâdır. İşte ömründe yirmi lirayı görmemiş ve insan olmak için ne lazımsa istihsal emrinde sa'yan geri durmamış olduğu hâlde ilk defa olarak bu parayı kazanmış olan bizim Rakım Efendi'dir.

Ahmet Mithat Efendi, *Felâtn Bey'le Rakım Efendi*

ahibbâ: Dostlar / **say-i dest:** Elinin emeği / **der-hatır:** Hatırlamak / **nâ-becâ:** Yersiz / **say:** Çalışma / **istihsal:** Elde etmek, üretmek, üretim

ETKİNLİK-2

a. Numaralanmış metinlerdeki altı çizili sözcüklerin anlamlarını yazınız.

b. I ve II. metni yazıldıkları sanat akımı bakımından aşağıdaki tabloda karşılaştırınız.

	I. Metin	II. Metin
1.	Klasisizm	
2.		Doğa, çevre olarak algılanmıştır.
3.	Akıl ve sağduyu ön plandadır.	
4.		Üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.
5.	Özellikle tiyatrodaki etkili olmuştur.	

Realizm (Gerçekçilik)

Temsilcileri: Balzac, Stendhal, Gogol, Mark Twain, Charles Dickens, Gustave Flaubert, Turgenyev, Tolstoy, Dostoyevski, Goncourt Kardeşler, Maupassant, Anton Çehov, Hemingway, Steinbeck, Recaizade Mahmut Ekrem (romanında ve hikâyelerinde), Samipaşazade Sezai, Halit Ziya Uşaklıgil, Sabahattin Ali, Reşat Nuri Güntekin, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Mehmet Akif Ersoy...

- ✓ 19. yy.da, Avrupa'da romantizme tepki olarak doğmuştur.
- ✓ Realizmin temelinde Auguste Comte'un felsefesi vardır. Pozitivizme göre doğa olayları ve bunlar arasındaki ilişki, gözlem ve deney yoluyla açıklanabilir.
- ✓ Realizm, gerçeği olduğu gibi anlatmaktır, bu doğrultuda realistler olmuş ya da olabilecek olayları ayrıntısıyla işlerken eserlerinde olağanüstü kişi ve olaylara yer vermezler.
- ✓ Realistler, günlük hayatı ve sıradan kişileri konu olarak işlerler. Dönemi ve toplumu yansıtacak "....." oluşturmayı amaçlarlar.
- ✓ Temel ilkeleri "hayale kapılmamak, gerçeklerden ayrılmamak" olan realistler, eserlerini oluştururken gözlemlerinden yararlanırlar.
- ✓ Gerçekler arasında ayırım yapmazlar; olayları ve durumları iyi-kötü, çirkin-güzel, faydalı-zararlı şeklinde değerlendirmezler.
- ✓ Çevre betimlemelerini o çevrede yaşayan insanın karakterini, iç dünyasını, kültürünü, ekonomik durumunu yansıtmak amacıyla kullanmışlardır. Bunda insanın doğal ve toplumsal kimliğinin oluşmasında çevrenin ve törenin etkili olduğunu düşünmeleri büyük rol oynamıştır.
- ✓ Sanatçılar, gözlemlediği gerçeği estetik bir biçimde ifade etme amacıyla hareket ederler. Sanata dinî, ahlaki ve sosyal bir işlev yüklemezler.
- ✓ Realistlerin üslupları doğal, sağlam ve açık, dilleri sadedir.
- ✓ Realist yazarlar, eserlerinde kişiliklerini gizler.

Natüralizm (Doğalcılık)

Temsilcileri: Emile Zola, Guy de Maupassant, Alphonse Daudet, Goncourt Kardeşler, Henrik İbsen, John Steinbeck, Ernest Hemingway, Nabizade Nazım, Hüseyin Rahmi Gürpınar ...

- ✓ Emile Zola, natüralizmin kurucusu olarak kabul edilmiştir.
- ✓ "Aynı şartlar altında aynı sebepler, aynı sonuçları doğurur." anlayışı yani bu akımın temelini oluşturur.
- ✓ Realizmin gelişmiş biçimidir. Natüralistler, gerçekçiliklerini biraz daha ileri götürerek onu deneyisel/bilimsel gerçeklik boyutuna taşımışlardır.
- ✓ Pek çok açıdan realizme benzeyen natüralizmin ondan ayrıldığı en önemli özelliklerinden biri, "deneyisel metot" şeklini kullanmasıdır.
- ✓ Yazarlar, bir bilim insanı gibi davranmış sadece olanı gözlemlemek ve aktarmakla yetinmiş; eserlerinde kendi kişiliklerini gizlemişlerdir.
- ✓ Yazarların olaylar karşısında bir bilim insanı gibi tavır sergilemesi, eserlerinde çirkin ve iğrenç olarak nitelendirilebilecek olaylara yer vermelerine neden olmuştur.
- ✓ Natüralistlere göre insanın duygu, tutku ve eylemleri toplumun ve içinde yaşadığı toplumun etkisiyle oluşur. Natüralistler, bu anlayış doğrultusunda insan ve çevreyi konu edinmişlerdir.
- ✓ Natüralistler, "toplum için sanat" anlayışını benimsemişlerdir çünkü sanatın bir fayda sağlaması gerektiğini savunmuşlardır.
- ✓ Gerçekliği ileri taşımaları onları, sanatkârane bir dil ve üslup kullanmaktan uzak tutmuştur. Kahramanlarını ait oldukları çevrenin özelliklerine uygun konuşturmuşlardır.
- ✓ türünde daha çok etkili olmuş bir akımdır.
- ✓ Deneyisel roman, bu akımın ürünüdür.
- ✓ Natüralistler, insanın her türlü düşünce, duygu ve eylemi soya çekim özelliklerinin ve içinde yetiştiği sosyal çevrenin etkisiyle gerçekleştirdiğini ifade ederler.

ETKİNLİK-3

Aşağıdaki sanatçıların ilişkili oldukları sanat akımlarını karşılarına yazınız.

1. Racine	
2. Namık Kemal	
3. Sabahattin Ali	
4. Nabizade Nazım	

Parnasizm

Temsilcileri: Heredia, Banville, Leconte de Lisle, François Coppee, Theophile Gautier, Tevfik Fikret, Yahya Kemal Beyatlı

- ✓ 19. yüzyılın sonlarında, biçim ve içerik bakımından romantizme tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kendisine “.....” adını veren şairlerin oluşturduğu sanat akımıdır.
- ✓ şiirdeki yansımasıdır.
- ✓ Toplum sorunlarıyla ilgilenmeyen parnasyenler, “sanat için sanat” anlayışını benimsemişlerdir.
- ✓ Eski Yunan ve Latin mitolojisine hayranlık duyarlar.
- ✓ Bilim, fen, felsefe, tarih ve tabiat konularıyla ilgilenmişlerdir.
- ✓ Duygu ve hayallerin ifadesi olan lirik şiire karşılardır.
- ✓ Şiirlerine karamsarlık hâkimdir.
- ✓ Dış dünyaya ait gözlemlerini nesnel, canlı, parlak bir şekilde şiire taşımışlardır. Tasvir, onlarla birlikte şiire taşınmıştır.
- ✓ Dilin ustaca kullanımına, ölçüye ve kafiyeyle önem vermişlerdir. Onlar için biçim mükemmelliği önemlidir.
- ✓ Nazım şekli olarak daha çok soneyi kullanmışlardır.

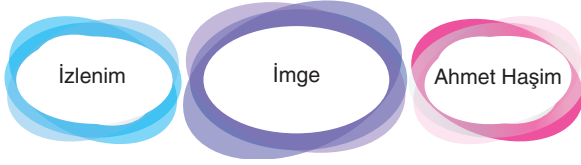
Sembolizm (Simgecilik)

Temsilcileri: Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire, Mallarme, Paul Valery, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı

- ✓ Parnasizme tepki olarak ortaya çıkmış sanat akımıdır.
- ✓ Sembolistlere göre gerçeği olduğu gibi anlatmak mümkün değildir. Bu yüzden de karşılardır.
- ✓ Sembolistlere göre duygular gerçeği insanlara değiştirerek aktarır. Bu yüzden şiir gerçekleri değil, gerçeğin insanda bıraktığı etkiyi anlatmalıdır.
- ✓ Şiirlerini kapalı ifadelerle yazmışlardır çünkü gerçekliğin duygular üzerinde bıraktığı etkiyi doğrudan değil ifade etmişlerdir.
- ✓ Sembolistlere göre şiirde önemli olan hissettirmek, sezdirmeğdir.
- ✓ “Sanat için sanat” anlayışı doğrultusunda şiirler kaleme almışlardır.
- ✓ Sembolistler, melankolik ve içe kapanık şairlerdir.
- ✓ Şiirlerinde güneşin batışına, sararmış yapraklara, ay ışığına, sessiz şehirlere, تنها kırlara sıkça yer vermişlerdir.
- ✓ Sembolistler, duyguyu okuyucuya sezdirmek amacıyla ahenk unsurlarını kullanmışlardır; onlar için önemlidir.
- ✓ Klasik nazım şekillerini kullanmamışlar, serbest şiiri tercih etmişlerdir.

Empresyonizm (İzlenimcilik)

Temsilcileri: Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Rainer Maria Rilke, Ahmet Haşim

- ✓ 19. yy.da Fransa'da ortaya çıkmış, oradan Avrupa'ya ve bütün dünyaya yayılmıştır.
- ✓ İzlenimcilik anlamına gelen akım, sembolizmle hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkmıştır.
- ✓ Daha çok resimde etkili olmuş, şiirde ve tiyatrodan da etkileri hissedilmiştir.
- ✓ Empresyonistler, şiirlerinde şairin iç dünyasından görünen dış dünyayı anlatmışlardır. Yani görüneni değil, görünenin kişide bıraktığı anlatmışlardır.
- ✓ Şiirlerinde imge ve hayallere yer vermişlerdir.
- ✓ Sanatın sosyal bir işlev üstlenmesine karşı olmuşlar, "sanat için sanat" anlayışıyla hareket etmişlerdir.
- ✓ Şiirde şekil ve kafiye çok önemsememişlerdir.

Ekspresyonizm (Dışa Vurumculuk)

Temsilcileri: Heinrich Mann, James Joyce, Franz Kafka, Alfred Döblin

- ✓ 20. yüzyılın başlarında, Almanya'da ortaya çıkmıştır.
- ✓ Ekspresyonistlere göre gerçek, sanatçının ruhunda gizlidir. Bu anlayışla realizm, natüralizm ve "gerçeklik" anlayışından uzaktır.
- ✓ Gelecek kaygısı taşıyan ekspresyonistler, insanların savaşmadan barış içinde yaşamalarının yollarını aramışlardır.
- ✓ Dünyayı değiştirmek arzusuyla hareket etmişlerdir. Bunun temel sebebi, içinde bulundukları dünyada mutluluğu bulamamalarıdır.
- ✓ Bir sanat akımı olmasına rağmen temel amacı bireyde estetik zevk uyandırmak değil, bireyi eğitmek ve değiştirmektir.
- ✓ değil, merkezli bir sanat akımıdır.
- ✓ Ekspresyonistler, insan ruhunun isyanını okuyucuya duyurmayı hedeflemişlerdir.
- ✓ Empresyonizmde sanatçı öncelikle iç gözleme yönelir sonra kendi iç gerçekliğini sanatın imkânları dâhilinde dışa yansıtır.

ETKİNLİK-4

Mukaddime

Seyreyledim eşkâl-i hayatı
Ben havz-ı hayalin sularında
Bir aks-i mülevvendir onunçün
Arzın bana ahçar ü nebatı
Ahmet Haşim

ahçar: Taşlar / **eşkal:** Şekiller / **havz:** Havuz /
mülevven: Rengârenk

Ahmet Haşim'in bu şiiri hangi sanat akımının anlayışını yansıtır niteliktedir? Açıklayınız.

Kübizm

Temsilcileri: Max Jacob, Guillaume Apollinaire, Andre Salmon, Blaise Cendrars, Jean Cocteau

- ✓ Adı, geometrik şekil olan “.....”ten gelmektedir.
- ✓ 20. yy.da Fransa’da ortaya çıkmıştır.
- ✓ Önce resimde kendini göstermiş sonradan edebiyatta özellikle de şiirde etkili olmuştur.
- ✓ Empresyonizm başta olmak üzere kendinden önceki bütün sanat akımlarının anlayışlarına karşıdır.
- ✓ Diğer sanat akımlarının aksine dış dünyanın, doğanın ve varlığın taklidine karşı çıkar; sanat eserini yeni bir varlık, yeni bir şey olarak değerlendirir.
- ✓ Empresyonistler gibi nesnenin “anlık hâl”ini değil, “özün değişmeyen resmini” yansıtmaya amacındalardır.
- ✓ Kübist şairler, varlığı bütün olarak algılama eğilimindedir.
- ✓ Gerçeğin elde edilmesinde akıl ve mantık perspektifinin yerine “.....”nü koymuşlardır.
- ✓ Kübistler; şiirin akla, mantığa dayanmaması gerektiğini savunurken görülmemiş, söylenmemiş olanı ortaya koymaya çalışmışlardır.
- ✓ Kübist şairlere göre şiir, anlaşılan bir sanat olmaktan çok, görülen ve fazlaca çağırışım uyandıran bir sanat olmalıdır.
- ✓ Kübist şiir, resim sanatıyla ilişki içindedir öyle ki şiir kitapları çoğunlukla resimlidir.
- ✓ Kübistler, dilin doğal söz dizimi, yapı ve mantığının dışına çıkmışlar; sözün en derin, en uzak anlamını kullanmışlar; böylelikle resimdeki üç boyutluluğu şiirde gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

ETKİNLİK-5

Aşağıdaki tabloda verilen sanatçıların ilişkilendirilebilecekleri sanat akımlarını karşlarına yazınız.

Sanatçı	Sanatçının ilişkilendirilebileceği Sanat Akımı
1. Franz Kafka	
2. Alfred Döblin	
3. Guillaume Apollinaire	
4. Tevfik Fikret	
5. Ahmet Hamdi Tanpınar	

- ✓ Şiirde düzenli mısra yapısı yoktur, dizeleri değişik geometrik şekillerde dizmişler; şiirde noktalama işaretleri de kullanmamışlardır.
- ✓ Kübist şairler, anlamlandırılması oldukça zor şiirler yazmışlardır.

Fütürizm (Gelecekçilik)

Temsilcileri: Marinetti, Mayakovski, Nazım Hikmet

- ✓ akımlarından biridir, sürrealizmin ortaya çıkışında etkili olmuştur.
- ✓ 1909 yılında Fransa’da La Figaro gazetesinde yayımlanan bildiriyile dünyaya duyurulmuştur.
- ✓ Özellikle resim ve şiirde etkili olmuş bir akımdır.
- ✓ Fütüristler, kendilerinden önceki bütün sanat akımlarına karşı çıkmışlardır. Bunun nedeni sanat ve edebiyatı yenileme istekleridir.
- ✓ Fütüristler; yaşamın dinamizmini, hareketliliğini ve hızını eserlerine taşımışlardır.
- ✓ O güne kadar kullanılagelen tema ve şekillerin, anlatım biçimlerinin karşısında yer almışlardır. Bu düşünceleri doğrultusunda şiirde ölçü ve uyağı kullanmamışlar, basit bir anlatım tercih etmişlerdir.
- ✓ Noktalama işaretlerini, sıfat ve zarfları kullanmaktan kaçınmışlar; alışılmış söz diziminin dışına çıkmaya çalışmışlardır.
- ✓ Fütürizmle birlikte daha çok hislerin ifadesinde kullanılan şiirde, hislerin yerini makine ve çark sesleri almıştır.

Dadaizm

İkesizlik

Larousse

Tristan
Tzara**Temsilcileri:** Tristan Tzara, Paul Eluard, Lois Aragon...

- ✓ 1916'da İsviçre, Amerika ve Fransa'da hemen hemen aynı zamanda ortaya çıkmıştır. Tristan Tzara öncülüğünde toplanan gençler tarafından başlatılmıştır.
- ✓ ilke olarak kabul eden dadaistlere göre edebiyat, geleneğin dışındaki her şeydir.
- ✓ I. Dünya Savaşı sonrası insanlığa egemen olan ümitsizlik, karamsarlık ortamında var olmuştur.
- ✓ Adını Tristan Tzara'nın *Larousse* sözlüğünden rastgele bulduğu "dada" sözcüğünden almıştır.
- ✓ Kendisinden önceki sanat akımlarına ve geleneklerine karşı tavır şeklinde gelişmiştir.
- ✓ Özellikle şiirde etkili olurken şiir, serbest çağrışıma dayandırılmıştır.
- ✓ Sanatçılar, sözcükleri bilinen anlamlarının dışında kullanırken alışlagelmiş şiir dilinin dışına çıkmışlardır.
- ✓ Dadaistler, şekli önemsememişlerdir.
- ✓ 1922 yılında ömrünü tamamlayan bu akımla sanat ve edebiyatta çok güçlü eserler verilmese de akım, zemin hazırlaması açısından önemlidir.

I. Metin

Gürültüler arasında
Dan...Dan...
Gelir bir ses uzaktan
Makinenin gürültüsü
Pistonun gümbürtüsü
Piston...Ton...Ton...Ton...
Piston...Pis...Ton...

Marinetti, *Piston*

II. Metin

Bir gazete alın
Makas alın
Bu gazetede şiirinize vermeyi tasarladığınız
Uzunluğa sahip olan bir makale seçin
Makaleyi eşit parçalar hâlinde kesin
Daha sonra bu makaleyi meydana getiren kelimeleri özenle kesin
Ve bir torbaya koyun
Yavaşça karıştırın
Daha sonra her küpürü peş peşe
Torbadan sırayla çekin
Olduğu gibi yazın

ETKİNLİK-6

I ya da II. metni örnek alarak siz de bir şiir yazınız.

Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

Temsilcileri: Andre Breton, Louis Aragon, II. Yeni şairlerinin pek çoğu (Cemal Süreyya, Ece Ayhan, Sezai Karakoç, Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk)...

- ✓ 20. yy.ın en uzun süren ve en etkili akımlarından biridir. Daha çok etkili olmuştur.
- ✓ Akımın kurucusu Andre Breton'dur.
- ✓ Sigmund Freud'un tez ve düşünceleri etrafında şekillenen sürrealizmde sanatçılar, onun "İnsanın sosyal, dinî ve ahlaki nedenlerle baskıladığı asıl benliği bilinçaltındadır." anlayışından hareket eder.
- ✓ Sürrealistlere göre bilinçaltı, insanın iç yüzünün kaynağıdır.
- ✓ Kendilerinden önceki bütün sanat akımlarına karşıdır.
- ✓ Akla ve iradeye bağlı olmadan, kendiliğinden ortaya çıkan ruhsal olaylar, çağrışım ve rüyalar ilgi alanlarını oluşturur.
- ✓ Bir konu belirlemeden kaynağını bilinçaltından alan "....." tarzını benimsemişlerdir.
- ✓ Sürrealistlere göre kurallar, insanın asıl benliğini baskı altında tutar. Bu baskıyı ortadan kaldırıp insanın asıl benliğini ortaya çıkarmak için alay ve mizahtan yararlanmışlardır.
- ✓ Noktalama işaretlerini kullanmamış, yazım kurallarına dikkat etmemişlerdir. Bunun nedeni, noktalama işaretlerini ve yazım kurallarını bilinçaltının aktarımında engel olarak algılamalarıdır.
- ✓ Sürrealistler, insanın asıl benliğinin ve bilinçaltının özgürleştiği yönelmişlerdir. Onlara göre rüya, aynı zamanda hayatın çirkinliklerinden de uzaklaşılan bir alandır.
- ✓ Kendilerine özgü, o güne kadar kullanılmamış imgeler kullanmışlardır.

Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)

Temsilcileri: Nietzsche, Andre Gide, Paul Valery, William Faulkner, Jean Paul Sartre, Albert Camus, Simon de Beauvoir, Ferit Edgü, Bilge Karasu, Tezer Özlü...

- ✓ 19. yy.ın ortalarında ortaya çıkmış, 1930'lu yıllarda etkinliğini artırmış, bunalım edebiyatıdır.
- ✓ Varoluşçuluk, 'ın "köklerinden kopmuş, topluma yabancılaşmış, mutsuz, huzursuz insan varlığını dile getiren" biçiminde ifade ettiği düşünce sistemidir.
- ✓ Varoluşçulara göre insan, önce var olur sonra yaşam şekli ve seçimleriyle benliğini oluşturur.
- ✓ İnsan, bütün davranışlarından sadece kendine karşı değil topluma karşı da sorumludur.
- ✓ Sanatçılar, kendilerini toplumdan soyutlamamalıdır öyle ki siyasetle bile ilgilenmeli hatta siyasette etkin olmalıdır.
- ✓ Daha çok olay çevresinde gelişen metinlerde etkili olmuştur.
- ✓ Eserlerin ana teması, varoluş sürecindeki insanın bunalım ve karamsarlık içindeki sıkıntılı durumudur.
- ✓ Popülist edebiyata karşıdır.
- ✓ Toplumcu bir felsefe benimsemelerine rağmen zor anlaşılır, sembolik bir anlatım kullanan varoluşçular, halktan kopuk bir edebiyat ortaya koymuşlardır.
- ✓ Eserlerinin anlaşılması, felsefi bir birikim gerektirir.
- ✓ hitap eden bir sanat akımıdır.
- ✓ Felsefi roman, bu akımın ürünüdür.

ÖRNEK-3

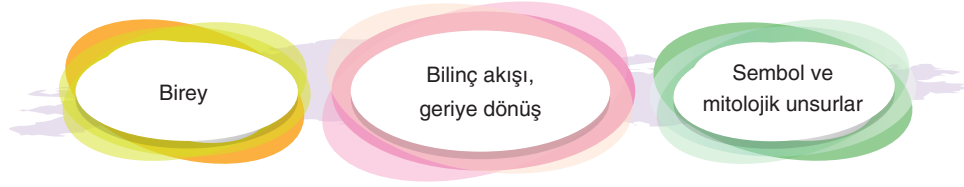
XX. yüzyılın toplumlarında yarattığı travma ve güvensizlik hislerinin bir neticesi olarak ortaya çıkan bu akım, akli reddederek hayal ve ötesini işlemeyi amaçlar. Sanatın pek çok alanında özellikle şiirde etkili olan bu akımın savunucularına göre akıl yoluyla kurulmuş sistemler ve düşünce biçimleriyle, bilinçaltının ortaya çıkması mümkün değildir. Bu yüzden akıl perdelemesinden kurtulup içinden geldiği gibi anlatmak, her türlü estetik ve ahlaki kaygıdan sıyrılıp düşüncelerini sağıltmak bu akımı benimseyen sanatçıların en önemli dayanağıdır. Sanatçılar bunu yaparken de rüyanın gücünden, daha önce ihmal edilen çağrışım biçimleri ve çıkarsız düşünceden yararlanarak tarif edilmesi ve anlaşılması zor imge, dil ve biçimlere başvurur.

Bu parçada söz edilen edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Egzistansiyalizm
- B) Dadaizm
- C) Sembolizm
- D) Sürrealizm
- E) Empresyonizm

(2022-AYT)

Modernizm (Çağcılık)

Temsilcileri: Marcel Proust, James Joyce, Virginia Wolf, Henry James, Oğuz Atay, Ferit Edgü, Bilge Karasu, Nazlı Eray, Latife Tekin...

- ✓ Edebiyat ve mimari gibi pek çok sanat alanında etkili olan akım özellikle 19. yy.ın ikinci yarısından itibaren etkisini hissettirmeye başlamıştır.
- ✓ Geçmişe karşınyüceltilmesini ifade eder. Bu yüzden edebiyat, kültür, sanat gibi her türlü alandaki geleneğe karşı çıkar ve bunların yerine yenisinin getirilmesi amacını taşır.
- ✓ Modernist eserler merkezlidir; bireyin sıkıntıları, toplumla ve değer yargılarıyla çatışması, yalnızlaşması bu tür eserlerin başlıca konusudur.
- ✓ Dil ve anlatımda geleneksel anlayışlar terk edilir. Anlatımda bilinç akışı, iç konuşma, gibi anlatım teknikleri kullanılır.
- ✓ Geleneksel metinlerdeki kronolojik zaman işleyişi, modernist eserlerde kırılır. Zaman; kişinin algısına uygun olarak geçmiş, an ve geleceğin iç içe geçtiği bir anlatımla sunulur.
- ✓ Çağrışım değeri yüksek bir anlatım benimsenir.
- ✓ Anlatımda mitolojik unsurlar kullanılır.
- ✓ Modernizmi esas alan eserlerde varoluşçuluk akımının etkisi gözlenir. Varoluşçuluğa göre insan önce var olur sonra özünü oluşturmaya çalışır. Özünü oluşturma aşamasında toplumla çatışmaya giren insan, bu hâliyle modernist eserin konusu olur.

Postmodernizm

Temsilcileri: Franz Kafka, Umberto Eco, Albert Camus, Oğuz Atay, Hasan Ali Toptaş, İhsan Oktay Anar...

- ✓ Önce mimaride sonra bütün sanat dallarında etkili olan postmodernizm, “modernizmden sonra gelen” anlamına gelir.
- ✓ Batı dünyasının insanlığa ve uygarlığa karşı güvenini yitirdiği bir ortamda ortaya çıkmıştır.
- ✓ Postmodernistler, olarak nitelendirilebilecek değerleri sorgular.
- ✓ Postmodernistlere göre evren, bir kaos olduğuna göre bunu anlamlandırmanın ya da açıklamanın mümkünü yoktur.
- ✓ Bütün kural, ilke, yasa, düzen ve âdetlere karşı bir akımdır.
- ✓ Tek bir anlam, tek bir gerçek olamayacağını; birden fazla anlam ve gerçek olduğunu savunur.
- ✓ Geçmişin kendi şartlarına uygun biçimde yaşatılmasından yana tavır sergiler.
- ✓ Kültürün bir bütünlük taşıdığını savunurken edebî romanlarla ucuz romanları aynı düzeyde kabullenir.
- ✓ savunur.
- ✓ Postmodernistler, modernizmin beraberinde getirdiklerini kabullenseler de bunlara karşı alaycı bir tavır benimsemişlerdir.
- ✓ Sanatçılar; diğer sanatçıların eserlerinden faydalanabilir, onlardan alıntı yapabilir, onlara atıfta bulunabilir. Buna denir.

ETKİNLİK-7

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a.	17. yy.da Fransa'da ortaya çıkan sanat akımının adı nedir?	
b.	Tiyatroda dram türünün ortaya çıkmasında etkili olan edebî akımın adı nedir?	
c.	Türk edebiyatında sembolizm ve empresyonizm akımlarının temsilcisi durumundaki şair kimdir?	
d.	Realizmin şiirdeki yansıması olarak da tanımlanan sanat akımının adı nedir?	
e.	Natüralizmin kurucusu kimdir?	
f.	Gerçekliğe tepki olarak ortaya çıkan, Türk edebiyatında da Servetifünun ve Fecriati dönemlerinde, Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim'in şiirlerinde oldukça etkili olan edebî akımın adı nedir?	
g.	Türk edebiyatında Orhan Kemal, Recaizade Mahmut Ekrem, Sabahattin Ali ve Halit Ziya Uşaklıgil gibi yazarların benimsediği sanat akımının adı nedir?	
h.	Dışa vurumculuk olarak da bilinen, dünyayı daha yaşanabilir bir yer hâline getirme amacını taşıyan sanat akımının adı nedir?	
ı.	Sembolizmle hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkan, benzer özellikler taşıyan, daha çok resimde etkili olmuş sanat akımının adı nedir?	
j.	Türk edebiyatında Latife Tekin, Oğuz Atay ve Hasan Ali Toptaş gibi sanatçıların benimsediği sanat akımının adı nedir?	

ÖRNEK-4

Kapı çalınıyor. Kim geldi acaba? Kimi istersem, kimin ismini yazarsam o gelir. Yazmanın bu yararı var işte, küçük bir işaretle, canımın istediğini getiririm. İstersem fikrimi değiştiririm. Kim ne yapabilir? Hadi bakalım, kapının zili çalmadı, gelen giden yok.

Bu parçada, postmodern romanın aşağıdaki hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Metinlerarası ilişkilere yer verme
- B) Anlatıcıyı kurmacanın parçası kılma
- C) Tarihî gerçekliği yeniden oluşturma
- D) Çok katmanlı bir anlatı yapısı kurma
- E) Okuru, kurmacanın merkezine yerleştirme

(2017-LYS)

ÖRNEK-5

Uyumasından yararlanıp onun hakkında sessizce bilgi verelim. Özel hayatlarında hareketsiz ve başarısız olan Çehov kahramanları gibi kederliydi hep. Keder konusuna daha sonra çok döneceğiz. Kendisine adının ilk harfleriyle Ka denmesini tercih ettiğini, bu kitapta da öyle yapacağımı hemen söyleyeyim. Şimdi Erzurum garajından ayrıldıktan sonra yolculara iyi seyahatler dileyen şoför gibi ben de ekleyeyim: Yolun açık olsun Ka... Ama sizi kandırmak istemem; Ka'nın eski bir arkadaşımı ve Kars'ta başına gelecekleri daha bu hikâyeyi anlatmaya başlamadan biliyorum ben.

Bu parçadan hareketle postmodern romanla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Romanın kurmaca olduğu okura hissettirilir.
- B) Romanın yazılma süreci metne konu edilir.
- C) Anlatıcı, kurmacanın etkin bir figürü hâline getirilir.
- D) Kurmaca ile gerçeklik arasındaki sınır belirlenleştirilir.
- E) Doğrudan veya dolaylı biçimde okurla iletişim kurulur.

(2018-AYT)

1. Aşağıdakilerden hangisi düşüncelerini “Roman, büyük bir yolun üstünde gezdirilen bir aynadır. Kâh göklerin maviliğini yansıtır kâh yolun çukurunda biriken çamuru.” sözleriyle dile getiren yazara ait bir eserden alınmış olabilir?

- A) Saçlarının ummanında hüznü nağmelerle, her milletten insanlarla, her şekilden gemilerin kaynaştığı bir liman görür gibiyim; ezeli sıcaklığın dinlendiği sonsuz bir semaya o gemilerin ince ve karışık yapıları aksetmiş.
- B) Omuzları öyle geniş değildi ama siyah düğmeli, yeşil çuha setrenin koltuk altlarına dar geldiği belliydi; kol ağzlarından gözükken kırmızı bilekler de herhâlde çıplak durmaya alıştı. Ayaklarında iri iri, kötü boyanmış, çivili kunduralar vardı.
- C) Konaklarda yaşıyordun. Nadide güzelliğinle övünüyordun. Cahil herif! Nihayet cezanı buldun. Melunlar, musibetler ilk ağızda göz kamaştırıcı bir hayat sürebilirler. Fakat hayat tabii seyrini tamamlayınca adaletin pençesinden kurtulamazlar.
- D) Hiçbir yere varmayan hikâyeler yoruyor. Bir kıymık kadar bile içine batamadığım cemaatten uzaklaşıyorum. Cenaze namazını biraz daha uzaktan izliyorum. Ölenin adına bir öfke filizleniyor içimde. Geride kalanlara, eşe dosta gönülsüz sunulan bir drama bu.
- E) Cümleleri artık görülmüyor. Minik, renkli yıldızlar parlıyor onların yerine. Coşkuyla zıplayıp duruyorlar, o da koşuyor artık, şarkılar söyleye söyleye çoğalttığı yıldızlardan göz kamaştırıcı bir tünel yapıyor.

2. (I) Romantizme tepki olarak ortaya çıkan realizm, natüralizm ve parnasizm; sanat anlayışları bakımından birbirine yakın akımlardır. (II) Realizm ve natüralizm, roman ve hikâyede etkili olurken parnasizm, şiirde etkili olmuştur. (III) Çoğunlukla realizmin şiirdeki karşılığı olarak tanımlanan parnasizmde dış dünyaya ait gerçekler, gözlemler şiire yansır. (IV) “Toplum için sanat” anlayışıyla hareket eden parnasyenlerin şiirlerine bu yüzden karamsar bir hava hâkimdir. (V) Bireyin duygu ve hayallerinin şiire yansımalarına karşı olan parnasyenler; bilim, fen, tarih ve doğa alanlarıyla ilgilenmiş, bu doğrultuda eserler kaleme almışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki sanatçı-sanat akımı eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Latife Tekin – Postmodernizm
- B) Turgut Uyar – Sürrealizm
- C) Marcel Proust – Modernizm
- D) Franz Kafka – Fütürizm
- E) Albert Camus – Egzistansiyalizm

4. (I) Sürrealistler bireyin bilinçaltına yönelmiş, bilinçaltını eserlerine taşımayı hedeflemişlerdir. (II) Bunda insanın asıl benliğinin bilinçaltında gizli olduğu anlayışı etkilidir. (III) Sanat anlayışlarını Andre Breton’un psikanaliz konusundaki düşünceleri etrafında şekillendirmişlerdir, bu yüzden de Andre Breton bu akımın kurucusu olarak kabul edilmiştir. (IV) Sürrealizm, daha çok şiirde etkili olmuş bir akımdır. (V) Bilinçaltının şiire yansımalarını engelleyecek her türlü kuralın karşısında yer almış öyle ki yazım ve noktalama kurallarına uyma eğilimi bile taşımamışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdakilerden hangisi ekspresyonizmle ilişkilendirilemez?

- A) I. Dünya Savaşı öncesi yıllarda, Almanya’da ortaya çıkmış sanat akımıdır.
- B) Ekspresyonistler hem bireyi değiştirmek hem de ona estetik zevk kazandırmak amaçındadırlar.
- C) Realizm, natüralizm ve sembolizmin ortaya koyduğu gerçeklik anlayışına karşıdır.
- D) İnsanı yaşadığı toplumdan ayırıştırır, bu yüzden bireyci bir sanat akımıdır.
- E) Faydacı bir sanat anlayışına sahip ekspresyonistler, yoğun bir anlatımı benimsemişlerdir.

6. Sanatkâr; hangi devir, mezhep, meşrep ve sanat anlayışına sahip olursa olsun eserinde birtakım konuları ele alacaktır. Bu konular –doğrudan doğruya veya dolaylı da olsa– o toplumun meseleleri çerçevesi içinde kalacaktır. Yani sanat eseri, toplumun mevcut ya da geçmişteki durum ya da hayatını; bu hayatın uyum veya çelişkilerini, güzellik veya çirkinliklerini, gerçek veya hayallerini, sıkıntı veya ümitlerini estetik bir yapı içinde dikkatlere sunacaktır.

Bu parçadan,

- I. Toplumsal olaylar, sanatçının hayat felsefesi ve sanat anlayışı doğrultusunda sanat eserine yansır.
- II. Sanatçının eserinde işlediği konu, uzaktan ya da yakından toplumla ilgilidir.
- III. Sanat eseri, geçmişi ya da içinde bulunulan zamanı her yönüyle güzel duygular uyandıracak şekilde sunar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

7. Sanat akımlarıyla ilgili aşağıdaki cümlelerin “Doğru (D)–Yanlış (Y)” değerlendirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Klasisizm 17. yy.da ortaya çıkmış; 19. yy.da Türk edebiyatında özellikle tiyatrodaki etkili olmuştur. (D)
B) İzlenimcilik anlamına gelen empresyonizmin Türk edebiyatındaki temsilcisi Cenap Şahabettin’dir. (D)
C) Romantizm, özellikle şiir ve tiyatrodaki etkili olmuş romantizmde roman ihmal edilmiştir. (Y)
D) Türk edebiyatında realizm, Tanzimat Dönemi’nde ve Servetifünun edebiyatında etkili olmuştur. (Y)
E) Realizmin devamı niteliğindeki natüralizmin kurucusu Emile Zola’dır. (D)

8. • Olaylara bir bilim insanı gibi yaklaşır, eserlerinde deneysel metodu kullanır.
• Olayları, güzel-çirkin ve iyi-kötü ayrımı yapmadan olduğu gibi aktarır.
• Tasvir ve gözlem, eserlerinin vazgeçilmez parçasıdır.

Bu özelliklere sahip bir sanatçı aşağıdaki sanat akımlarından hangisini benimsemiş olabilir?

- A) Realizm B) Natüralizm C) Parnasizm
D) Romantizm E) Klasisizm

9. Tanzimat Dönemi’nin önde gelen sanatçılarından biri olan Recaizade Mahmut Ekrem, şiirde romantizmi benimserken romanını realizm doğrultusunda kaleme alır. Öyle ki tek romanı *Araba Sevdası*, Türk edebiyatında ilk realist roman olarak kabul edilir.

Bu durum sanat akımlarının aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Bir sanat eseri, birden fazla sanat akımının özelliğini taşıyabilir.
B) Sanat dünyasında, aynı anda birden fazla sanat akımı etkili olabilir.
C) Bir sanatçı, birbirinden farklı sanat akımlarından etkilenebilir.
D) Ortaya çıkışlarında devrin sosyal ve siyasi yapısı etkilidir.
E) Birbirinden farklı sanat dallarında etkili olabilir.

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	A B C D E	11	A B C D E
2	A B C D E	12	A B C D E
3	A B C D E	13	A B C D E
4	A B C D E	14	A B C D E
5	A B C D E	15	A B C D E
6	A B C D E	16	A B C D E
7	A B C D E	17	A B C D E
8	A B C D E	18	A B C D E
9	A B C D E	19	A B C D E
10	A B C D E	20	A B C D E